

Føroyar ein miðdepil fyri havgransking í norðuratlantshavi

Hvat er meiri sjálvsagt enn at føroyingar gera seg sjálvar til havsins vaktarmenn, spyr Pál Weihe, sum júst er afturkomin av ráðstevnu á Bermuda, har „havið og heilsa“ var á skránni

ÁKI BERTHOLDSEN

– Vit hava allar fortreytir fyri at gera okkum galdandi.

– Tað er bara at fara til verka.

Tað er ein eldhugaður føroyskur læknastjóri, sum júst er afturkomin av granskingarráðstevnu í Bermuda í Karibiska havinum.

„Havið og heilsa“ var yvirskriftin á hesi ráðstevnu, sum UNESCO - stovnurin undir ST, og amerikansku heilsumyndugleikarnir, fíggaðu.

– Á Bermuda hava tey fingið hugskotið at granska lívið í havinum og mannaheilsuna í einum samanhangi, sigur Pál Weihe.

– Tvs, at ætlanin er at fara undir miðvísa gransking av, hvussu tað, sum vit eta úr havinum, ávirkar heilsuna.

– Og hinvegin, tað, sum á ymsan hátt ávirkar mannaheilsuna, ávirkar tað eisini lívið í sjónum?

Pál Weihe sigur, at ímillum 20 og 30 serfrøðingar á ymsum økjum vóru boðnir við á ráðstevnu.

Tað er sjálvsagt kykilsurkanningarnar í Føroyum sum forði til, at okkara læknastjóri taldist ímillum granskararnar, sum vórðu

– Tað var í veruleikanum mín gamli dreymur, sum var til umrøðu á Bermuda. Ti eg ivist ikki eina løtu í, at okkara sterkasta støða hevði verið, at vit gingu á odda í granskingini, sigur Pál Weihe, læknastjóri

boðin við.

Ráðstevnan endaði við einum tilmæli um, at ein slíkur granskingardepil, varð settur á stovn á Bermuda.

Mín gamli dreymur

Hetta var í veruleikanum mín gamli dreymur, sum var til umrøðu á Bermuda hesar dagarnar í farnu viku, sigur Pál Weihe.

Hann sær nevnliga fyri sær, at eitt slíkt stig, sum varð tikið á Bermuda, eisini kann bera ómetaligar møguleikar í sær fyri okkum í Føroyum.

– Eg haldi heilt avgjort, at

vit áttu at gjørt ein líknandi granskingarmiðstöð í Føroyum, sum skuldi fevnt um Norðuratlantshavið.

– Hvat hevði verið betri hóskaði, um vit í Føroyum gjørdi okkum til havsins vaktarmenn.

– Eini 98% av okkara útflutningi er matur úr havinum. So tað skuldi verið sjálvsagt, at vit lögdu stóra dent á gransking á hesum øki, tí her áttu vit at verið í allarfræmstu roð.

Pál Weihe heldur eisini, at hetta kundi verið eitt tyðandi vápn í stríðnum ímóti umhvørvisfelagsskapum, sum alsamt gera meiri og

meiri um seg.

Læknastjórin heldur, at kann ein slík granskingarmiðstöð gerast í Bermuda, er tað onki til hindurs fyri at hon eisini kann gerast í Føroyum, tí her eru allar fortreytir til staðar.

Pál Weihe sigur, at nógv halda, at av tí at vit liva av at selja tað, sum kemur úr havinum, fer tað bara at koma okkum aftur um brekku, um vit fara at undir gransking sum skal vísa, hvussu havdálking ávirkar mannaheilsuna.

Men hann er langt frá samdur.

– Slík gransking verður

gjørd í lötuni. Og hon fer at verða gjørd, antin vit eru við, ella ikki.

Pál Weihe sigur, at tað kundi tvørturímóti verið ein stórur fyrirminur fyri okkum, um vit eru framanfyri onnur á hesum øki.

Hann nevnr ætlanina hjá ES um at lækka markið fyri, hvussu nógv dioxin kann verða í alifóðuri sum eitt skúlalomi um gransking, sum átti at verið gjørd í Føroyum.

– Í hesum sambandi hevði okkara sterkasta støða verið, at tað vóru vit, sum vistu mest um hesi viðurskiptini og um, hvussu hetta ávirkar mannaheilsuna.

– Og líka mikið, hvat úrslitið av slíkari gransking hevði verið, gevur vitanin okkum møguleikar, sum onnur ikki hava.

– Tí hvør veit. Er tað heilt óhugsandi at næsta stigið verður finna fram til eina hátt, har øll tey skaðiligu evnini verða vaskað burturúr alifóðrinum, spyr Pál Weihe.

– Tí tað hevði givið okkum ein alifisk, sum stóð nógv sterkari í markaðarføringini enn nakar annar alifiskur.

Hann leggur tó dent á, at hetta var bara ein tanki.

Men tankin er kortini ikki fjarðari enn so, enn at tað var stórt samrøðuevni á ráðstevnu í Bermuda.

Meiri nyttu úr havinum

Men føroyski læknastjórin sigur, at ráðstevnan á Bermuda legði ikki bara dent á at granska tey negativu árinini av samspælinum ímillum havið og menniskja.

– Dentur varð eisini lagdur á, hvørja gagnliga ávirkan fæddi úr havinum hevur á mannaheilsuna, eitt nú, hvussu góð havtíttin er fyri heilsuna.

– Tað er nevnliga ikki serliga væl prógvað enn, hóast vit hava varhugan av tí. Men kundu vit prógva tað, hevði tað fingið ómetaligan tyding fyri markaðarføringina av føroyskum fiski.

– Onnur granskingarevni kundu verið at granska, hvussu vit fáa stórri nyttu burtúr havsins ríkidømi, eitt nú úrdráttum úr tara, fiski og hvørt av sínum.

Ikki minst varð nóv tosað um at granska, hvussu heilivágur kann vinnast burtúr úrdráttum úr ymsum, sum fæst úr havinum.

Pál Weihe vísir m.a. á, at í lötuni er tað at kalla bara sjálv fløkini sum verða brúkt av øllum tí fiski, vit draga úr havinum, ímeðan bæði hovd skraða ryggur, tvs, alt slógið, fer aftur í havið.

– Tá átti at verið eitt sjálvsagt granskingarevni í Føroyum at funnið útav, hvussu vit kundu gagnnýtt tað betri.

Men, hvat skal so til fyri at fáa slíka gransking á fótur í Føroyum?

– Vit hava allar fortreytir at fara undir slíka gransking í Føroyum. Tað er bara at fara ígongd.

Men Pál Weihe dylir heldur ikki fyri, at skal slík gransking fást á fótur í Føroyum, er tað neyðugt við eini politiskari hugburðsbroyting.

– Tað er neyðugt, at politikarar ikki bara siggja gransking á hesum øki sum eina útreiðslu í eitt botnleyst kar, men sum eina góða í-løgu.

Tí tað er onki at ivast í, at tað kann kasta nógv meiri av sær, enn tað kostar.

Annars varð spátt á Bermuda-ráðstevnu, at fram-yvir verður arvagransking tað stóra hjálpiðboðið, eisini í sambandi við havgransking, sigur Pál Weihe.

Noyðast aftur at spara á Landssjúkrahúsinum í ár

ÁKI BERTHOLDSEN

Landssjúkrahúsið er nú farið undir sítt árliga spartiltak.

Seinastu árinu hevur jättanin til Landssjúkrahúsið verið so nógv skerð, at hvørja ferð tá ið tað hevur liðið út á árið, hevur tað verið neyðugt at seta spartiltøk í verk fyri at kunna halda jätt-

anina. Mestu sparingarnar hava verið funnar í at lata deildir aftur ávísar tíðir fyri at fáa avgreitt nógv av teirri avspáking, sum starvsfólkið hava savnað saman.

Serliga minnilig gjørdist árið 1997, tá ið ætlanin enn-tá var at lata pensjonatið aftur á jolum og at koyra tey, sum har búðu, út.

Men so langt kom tað tibetur ikki.

Árið í ár verður heldur onki undantak í so máta, tí aftur nú er tað neyðugt at lata fleiri deildir aftur fyri at kunna halda jättanina.

Men sagt verður, at støðan í ár er ikki stórt óðrvisi enn árinu frammanundan, so talan verður ikki um serligar sparingar hesuferð.

Spartiltøkini eru longu byrjað, tí tann fyrsta deildin er longu partvís stongd.

Annars sær upp og afturlatingarskráin soleiðis út í ár:

B 6 (Medisinsk deild): Hendan deildin verður dagdeild í trýggjar vikur frá 29. november til 19. desember.

Tvs, at hon er stongd um kvöldið og um vikuskiftini. Men beint aftaná tað, letur hon aftur í trýggjar vikur frá 20. desember til 10. januar.

B 7 (Medisinsk deild): Hendan deildin verður dagdeild í tvær vikur frá 15. til 28. november, tvs, at hon verður stongd um kvöldið og um vikuskiftini.

B 5, (kirurgisk deild): Hendan deildin verður stongd í trýggjar vikur frá 20. desember til 10. januar.

Men ímeðan hon er afturlatin, verður hon umbygd, tí tað er ymiskt, sum krevur

ábøtur.

A 3 (kirurgisk deild):

Hendan deildin er vanligi ein fimm dagdeild, tvs, at hon er stongd um vikuskiftini. Men nú verður hon opin alla tíðina, istaðin B 5.

Psykiatriska deild 3:

Hendan deildin verður stongd í trýggjar vikur frá 21. desember til 10. januar.